

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Херсонський державний університет
Кафедра готельно-ресторанної справи

Орленко О.В.

СТРАХУВАННЯ
МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ
до проведення самостійної роботи
для здобувачів ступеня вищої освіти бакалавр
галузі знань 24 Сфера обслуговування
спеціальності 241 Готельно-ресторанна справа

Херсон 2017р

УДК 368 (076)

Орленко О. В.

Методичні рекомендації до проведення самостійної роботи з дисципліни «Страховання» для здобувачів ступеня вищої освіти бакалавр галузі знань 24 Сфера обслуговування спеціальності 241 Готельно-ресторанна справа / О.В. Орленко – Херсон: Видавництво ХДУ, 2017. - 24 с.

Укладачі: **Орленко Олена Владиславівна** - доктор економічних наук, професор кафедри готельно-ресторанної справи;

Рецензенти: **Жуйков Г.Є.** – доктор економічних наук, професор, перший проректор ПВНЗ «Міжнародний університет бізнесу і права», м. Херсон.

Мохненко А. С. – доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри економіки, фінансів і підприємництва Херсонського державного університету

Обговорено на засіданні кафедри готельно-ресторанної справи
Протокол № 6 від 06.11.2017 р.

Розглянуто на засіданні науково–методичної ради факультету технологій та сфери обслуговування
Протокол № 3 від 07. 11. 2017 р.

Схвалено науково – методичною радою ХДУ
Протокол № 2 від 20 . 12. 2017 р.

Рекомендовано до друку Вченою радою ХДУ
Протокол №7 від 26 . 12. 2017 р.

© Орленко О. В., 2017

© ХДУ, 2017

ЗМІСТ

	Вступ.....	4
1	Тематичний план лекцій.....	5
2	Тематичний план практичних занять.....	8
3	Питання для самоконтролю при підготовці до заліку.....	10
4	Організаційно-методичне забезпечення самостійної роботи студента.....	12
5	Індивідуальні завдання.....	13
6	Методичні вказівки до виконання контрольних робіт	14
7	Варіанти контрольних робіт	15
	Рекомендована література.....	23

ВСТУП

Мета: формування наукового розуміння та сукупність знань основних положень теорії і практики страхування, яке є складовою фінансових відносин, пов'язаних з виконанням специфічних функцій в економіці.

Завдання: вивчення особливостей фінансово – господарської діяльності страховиків, з'ясування об'єктивної необхідності, сутності й ролі страхування за умов переходу до економіки ринкового типу, висвітлення організації та шляхів розвитку страхового ринку і державного регулювання страхової діяльності, розгляд умов особистого страхування, страхування майна, самотійно вирішувати питання організації роботи з основних напрямків страхової діяльності.

Предмет: специфічні правові відносини пов'язані з перерозподілом ризику завдання збитку майнових інтересів.

Після вивчення дисципліни студенти **повинні знати:**

- зміст і задачі страхування,
- порядок створення,
- функціонування та ліквідація страхових компаній,
- нормативні та законодавчі документи, об'єкти і галузі страхування,
- порядок визначення відшкодування збитків за договором страхування,
- самотійно вирішувати питання організації роботи з основних напрямків страхової діяльності.

повинні вміти:

- самотійно вирішувати питання організації роботи з основних напрямків страхової діяльності,
- повинні знати зміст страхових понять і термінів,
- методику побудови страхових тарифів,
- зміст фінансово-економічної діяльності страхових організацій,
- фінансову стратегію і планування в страхуванні.

Курс «Страхування» пов'язаний з такими дисциплінами, як «Макроекономіка», «Мікроекономіка», передуює вивченню – «Страхові послуги».

Компетентності

Дисципліна сприяє задоволенню освітніх інтересів особистості й розвитку таких компетенцій:

- здатність використовувати знання, уміння й навички в галузі теорії й практики надання страхових послуг.
- базові знання про зміст основних механізмів функціонування страхового ринку.
- базові знання методів та інструментарію страхових послуг щодо формування та управління капіталом, інвестиціями, фінансовими результатами, страховими ризиками.
- здатність розв'язувати складні спеціалізовані завдання та практичні проблеми у галузі страхування в ході професійної діяльності або у процесі навчання, що передбачає застосування окремих методів і положень фінансової науки та характеризується невизначеністю умов і необхідністю врахування комплексу вимог здійснення професійної та навчальної діяльності.

1. ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН ЛЕКЦІЙ

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1

Тема 1. СУТНІСТЬ, ПРИНЦИПИ Й РОЛЬ СТРАХУВАННЯ

Необхідність страхового захисту як важливого засобу економічної безпеки суб'єктів господарювання та життєдіяльності людей на випадок шкоди, зумовленої ризиковими обставинами. Страхові фонди як матеріальна основа страхового захисту. Форми організації фондів страхового захисту. Самострахування, його джерела й межі доцільного застосування. Виникнення та етапи розвитку страхування. Сутність страхування. Місце страхування в системі економічних категорій. Сфери застосування страхування.

Принципи страхування: страховий інтерес, максимальна сумлінність суб'єктів страхування, відшкодування втрат у межах збитків, франшиза, субрегація.

Тема 2. КЛАСИФІКАЦІЯ СТРАХУВАННЯ

Ознаки класифікації: історичні, економічні, юридичні. Класифікація за об'єктами страхування. Галузі страхування: майнове, страхування відповідальності, особове страхування. Види страхування.

Класифікація за родом небезпеки: страхування ризиків від огню, інженерних, сільськогосподарських, транспортних, фінансово-кредитних та інших ризиків.

Класифікація за формами проведення. Обов'язкове страхування. Добровільне страхування.

Класифікація за статусом страхувальника. Страхування юридичних осіб усіх форм власності. Страхування громадян.

Тема 3. СТРАХОВІ РИЗИКИ ТА ЇХ ОЦІНКА

Поняття ризику. Основні характеристики ризику. Рівень ризику. Частота ризику та розмір шкоди.

Управління ризиком. Роль ризик-менеджменту у виявленні, розпізнаванні, ідентифікації та визначенні методів впливу на ризик.

Виключення ризику. Активне й пасивне запобігання ризику.

Суб'єктивні й об'єктивні ризики. Матеріальні і нематеріальні ризики. Чисті і спекулятивні ризики. Фундаментальні і часткові ризики.

Тема 4. СТРАХОВИЙ РИНОК

Поняття страхового ринку. Об'єктивна основа страхового ринку, умови формування і функціонування страхового ринку. Структура страхового ринку. Об'єкти і суб'єкти страхового ринку. Система страхового ринку. Внутрішня система ринку. Основні елементи внутрішньої системи страхового ринку. Зовнішнє оточення страхового ринку. Інфраструктура страхового ринку.

Стан та перспективи розвитку страхового ринку в Україні. Етапи розвитку страхового ринку, їх особливості та характеристика.

Тема 5. СТРАХОВА ОРГАНІЗАЦІЯ

Організація страхової справи. Система страхування в Україні.

Типи й види страхових організацій, які створюються в Україні. Організаційні форми існування страховика. Державні страхові організації. Комерційні страхові компанії, їх місце на страховому ринку. Акціонерні страхові товариства і компанії, їх класифікація й організаційна структура. Приватні страхові компанії. Командитні і повні страхові товариства. Страхові товариства з додатковою відповідальністю.

Тема 6. ДЕРЖАВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ СТРАХОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Необхідність, значення та мета державного регулювання страхової діяльності. Правове регулювання страхової діяльності в Україні. Система методів державного регулювання.

Державний нагляд за страховою діяльністю. Завдання та функції органів державного нагляду за страховою діяльністю в Україні.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2

Тема 7. ОСОБИСТЕ СТРАХУВАННЯ

Суть і призначення особистого страхування, його значення і роль в забезпеченні соціального захисту громадян. Стан і розвиток особистого страхування. Класифікація особистого страхування. Основні види і форми особистого страхування.

Страхування життя і його основні види. Змішане страхування життя. Контингент страхувальників і застрахованих. Основні принципи і умови страхування. Страхування дітей: контингент страхувальників і застрахованих. Основні умови страхового договору. Інші види довгострокового страхування: страхування ренти; страхування до шлюбу; страхування пенсій; пожиттєве страхування та інші.

Тема 8. МАЙНОВЕ СТРАХУВАННЯ

Майнове страхування, його необхідність і значення. Становлення, стан і розвиток майнового страхування. Форми і види страхування. Страхувальники і об'єкти страхування.

Страхування майна юридичних осіб. Види договорів майнового страхування. Основні умови страхування. Обсяг страхової відповідальності. Визначення страхових внесків (премій). Страхова оцінка і страхова сума. Принципи страхового відшкодування та визначення розміру збитку. Порядок укладання договорів страхування майна.

Страховання в сільському господарстві. Страховання врожаю сільськогосподарських культур та багаторічних насаджень. Страховання тварин сільськогосподарських підприємств.

Тема 9. СТРАХУВАННЯ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ

Відповідальність як об'єкт страхових відносин. Необхідність, економічна суть і особливості страхування відповідальності. Підгалузі і види страхування відповідальності.

Страховання цивільної відповідальності. Об'єкти страхування. Контингент страховиків і страхувальників. Обсяг страхової відповідальності.

Основні принципи і умови страхування цивільної відповідальності власників транспортних засобів. Моторне (транспортне) страхове бюро України та його функції. Міжнародна система страхування «Зелена картка». Страховання цивільної відповідальності перевізників вантажів.

Тема 10. ПЕРЕСТРАХУВАННЯ І СПІВСТРАХУВАННЯ

Необхідність перестраховання та стан його розвитку. Перестраховання як метод зміцнення фінансової стійкості страхових організацій. Суб'єкти перестраховання. Ринки перестраховання. Вимоги законодавства України щодо перестраховання ризиків у нерезидентів. Суть перестраховувальних операцій. Сторони, які беруть участь у перестраховуванні, їх взаємовідносини. Зміст договору перестраховання.

Методи перестраховання. Факультативне перестраховання. Договірне перестраховання.

Тема 11. ДОХОДИ, ВТРАТИ І ПРИБУТОК СТРАХОВИКА

Склад та економічний зміст доходів страховика. Доходи від страхової діяльності. Зароблені страхові премії як основне джерело доходів страховика. Доходи від перестраховувальних операцій. Доходи від інвестиційної та іншої фінансової діяльності. Доходи за надані різного роду послуги.

Склад та економічний зміст витрат страховика. Собівартість страхової послуги. Витрати на здійснення страхових операцій. Виплати страхового відшкодування і страхових сум. Відрахування в запасні фонди або резерви внесків. Витрати на превентивні заходи. Витрати на ведення страхової справи. Інші витрати страховика.

Тема 12. ФІНАНСОВА НАДІЙНІСТЬ СТРАХОВОЇ КОМПАНІЇ

Поняття фінансової надійності страховика та її значення.

Фінансові методи забезпечення надійності страхових компаній. Платоспроможність страховика, умови її забезпечення. Власні кошти страховика. Статутний і гарантійний фонди страховика. Показники платоспроможності. Фактичний і нормативний запаси платоспроможності, порядок їх обчислення.

Страхові резерви, їх види. Технічні резерви, їх склад та порядок формування. Перестраховання як метод забезпечення фінансової надійності страховика.

2. ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1

Практичне заняття № 1.

Сутність, принципи й роль страхування

План

1 Необхідність страхового захисту як важливого засобу економічної безпеки суб'єктів господарювання та життєдіяльності людей на випадок шкоди, зумовленої ризиковими обставинами.

2 Страхові фонди як матеріальна основа страхового захисту. Форми організації фондів страхового захисту.

3 Сутність страхування. Місце страхування в системі економічних категорій. Сфери застосування страхування.

4 Принципи страхування: страховий інтерес, максимальна сумлінність суб'єктів страхування, відшкодування втрат у межах збитків, франшиза, субрегація.

Практичне заняття № 2.

Класифікація страхування

План

1 Ознаки класифікації: історичні, економічні, юридичні.

2 Класифікація за об'єктами страхування.

3 Галузі страхування: майнове, страхування відповідальності, особове страхування. Види страхування.

Практичне заняття № 3

Страхові ризики та їх оцінка

План

1 Поняття ризику. Основні характеристики ризику. Рівень ризику.

2 Частота ризику та розмір шкоди. Управління ризиком.

3 Роль ризик-менеджменту у виявленні, розпізнаванні, ідентифікації та визначенні методів впливу на ризик.

4 Виключення ризику. Активне й пасивне запобігання ризику.

Практичне заняття № 4

Страхова організація

План

1 Поняття страхового ринку. Об'єктивна основа страхового ринку, умови формування і функціонування страхового ринку.

- 2 Структура страхового ринку. Об'єкти і суб'єкти страхового ринку.
- 3 Система страхового ринку. Внутрішня система ринку. Основні елементи внутрішньої системи страхового ринку.
- 4 Зовнішнє оточення страхового ринку. Інфраструктура страхового ринку.

Практичне заняття № 5 **Страховий ринок**

План

- 1 Поняття страхового ринку. Об'єктивна основа страхового ринку, умови формування і функціонування страхового ринку.
- 2 Структура страхового ринку. Об'єкти і суб'єкти страхового ринку.
- 3 Система страхового ринку. Внутрішня система ринку. Основні елементи внутрішньої системи страхового ринку.
- 4 Зовнішнє оточення страхового ринку. Інфраструктура страхового ринку.

Практичне заняття № 6 **Державне регулювання страхової діяльності**

План

- 1 Необхідність, значення та мета державного регулювання страхової діяльності. Правове регулювання страхової діяльності в Україні. Система методів державного регулювання.
- 2 Державний нагляд за страховою діяльністю.
- 3 Завдання та функції органів державного нагляду за страховою діяльністю в Україні.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2

Практичне заняття № 7 **Особисте страхування**

План

- 1 Суть і призначення особистого страхування, його значення і роль в забезпеченні соціального захисту громадян. Класифікація особистого страхування.
- 2 Основні види і форми особистого страхування.
- 3 Страхування життя і його основні види. Змішане страхування життя.
- 4 Основні принципи і умови страхування.

Практичне заняття № 8 **Страхування майна**

План

- 1 Майнове страхування, його необхідність і значення.
- 2 Форми і види страхування. Страхувальники і об'єкти страхування.
- 3 Страхування майна юридичних осіб.

4 Види договорів майнового страхування. Основні умови страхування.

Практичне заняття № 9
Страхування відповідальності

План

- 1 Необхідність, економічна суть і особливості страхування відповідальності.
- 2 Підгалузі і види страхування відповідальності.
- 3 Об'єкти страхування. Обсяг страхової відповідальності.
- 4 Основні принципи і умови страхування цивільної відповідальності власників транспортних засобів.

Практичне заняття № 10
Перестраховання і співстраховання

План

- 1 Необхідність перестраховання та стан його розвитку. Перестраховання як метод зміцнення фінансової стійкості страхових організацій.
- 2 Суб'єкти перестраховання. Ринки перестраховання.
- 3 Методи перестраховання. Факультативне перестраховання. Договірне перестраховання.

Практичне заняття № 11
Доходи, втрати і прибуток страховика

План

- 1 Склад та економічний зміст доходів страховика.
- 2 Доходи від страхової діяльності. Доходи від перестраховувальних операцій.
- 3 Склад та економічний зміст витрат страховика. Витрати на здійснення страхових операцій.
- 4 Виплати страхового відшкодування і страхових сум. Витрати на ведення страхової справи. Інші витрати страховика.

3. ПИТАННЯ ДЛЯ САМОКОНТРОЛЮ ПРИ ПІДГОТОВЦІ ДО ЗАЛІКУ

- 1 Економічна сутність і функції страхування.
- 2 Системи страхової відповідальності і їх застосування для обчислення розмірів страхового відшкодування.
- 3 Характеристика основних принципів страхування.
- 4 Тарифна політика страховика і її реалізація.
- 5 Рішення спорів виконанні договорів страхування та випадки припинення дії договорів.
- 6 Склад та структура тарифної ставки.
- 7 Характеристика макроекономічних функцій страхування.
- 8 Показники збитковості страхової суми, як основа обчислення нетто-тарифу.
- 9 Витоки страхування та основні етапи його розвитку.

- 10 Розрахунок нетто-тарифу та брутто-тарифу за договорами загального страхування.
- 11 Класифікація страхування за об'єктами страхування та форми проведення.
- 12 Основні організаційні форми перестраховочного захисту.
- 13 Класифікація страхування за видами небезпек.
- 14 Економічна сутність, задачі і функції перестраховування.
- 15 Класифікація страхування за історичною та юридичною ознаками.
- 16 Факультативне перестраховування, його переваги та недоліки.
- 17 Поняття ризику і види ризиків за походженням та можливими наслідками.
- 18 Облігаторне (договірне) перестраховування та порядок його проведення.
- 19 Поняття ризику і види ризиків за об'єктами та розміром.
- 20 Види договорів пропорційного перестраховування.
- 21 1.Класифікація ризиків по критеріях.
- 22 2.Види договорів непропорційного перестраховування.
- 23 Місце менеджменту в управлінні ризиками.
- 24 Особисте страхування, його особливості та види.
- 25 Послідовність етапів ризик-менеджменту.
- 26 Медичне страхування та основні програми добровільного медичного страхування що діють і Україні.
- 27 Страховий ринок та його структурні елементи.
- 28 Транспортне страхування. Різновиди страхової відповідальності при страхування вантажів.
- 29 Елементи інфраструктури страхового ринку.
- 30 Майнове страхування та його особливості.
- 31 Страхові агенти та їх діяльність на страховому ринку.
- 32 Страхування домашнього майна громадян за загальними та спеціальними договорами.
- 33 Страхові брокери та їх діяльність на страховому ринку.
- 34 Створення і функціонування міжнародної системи «Зелена картка».
- 35 Страхові поняття і терміни які характеризують найбільш загальні умови страхування.
- 36 Страхування цивільної відповідальності власників транспортних засобів.
- 37 Страхові поняття і терміни які пов'язані з формуванням страхового фонду.
- 38 Страхування фінансових ризиків шляхом використання делькредерної форми договорів.
- 39 Страхові поняття і терміни які пов'язані з використанням страхового фонду.
- 40 Страхування фінансових ризиків шляхом використання гарантійної форми договорів.
- 41 Характеристика основних міжнародних страхових понять.
- 42 Порядок складання правил страхування та основні вимоги до їх змісту.
- 43 Функції непрямих страхових посередників.
- 44 Порядок складання договорів страхування, їх основні атрибути і зв'язок з правилами страхування.

45. Маркетинг у страхуванні і його основні функції.
46. Аналіз фінансової результативності діяльності страховика.
47. Роль реклами у реалізації страхового продукту.
48. Оцінка платоспроможності страхових компаній.
49. Основні функції державного нагляду за діяльністю суб'єктів страхового ринку України.
50. Доходи страховика та їх структура.
51. Характеристика законодавчої бази, яка регулює страхову діяльність в Україні.
52. Витрати страховика та їх структура.
53. Особливості організації страхового ринку США.
54. Прибуток страховика, його складові. Оподаткування страхових компаній.
55. Особливості організації страхового ринку Німеччини.
56. Обчислення прибутку страховика від страхової діяльності.
57. Особливості організації Ллойд.
58. Створення технічних резервів в загальному (ризиковому) страхуванні.
59. Принципи проведення обов'язкових видів страхування.
60. Інвестиційна політика страховика та розміщення власних та залучених резервів.

4. ОРГАНІЗАЦІЙНО-МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТА

Згідно з «Положенням про організацію навчального процесу за модульно-рейтинговою системою для студентів всіх освітньо-кваліфікаційного рівнів», самостійна робота студента (СРС) є одним з основних засобів оволодіння навчальним матеріалом.

Мета самостійної роботи студента є формування самостійності як риси і засвоєння знань, умінь, навичок.

До основних форм СРС даної дисципліни відносяться:

- а) опрацювання лекційного матеріалу;
- б) опрацювання навчальної, навчально-методичної та монографічної літератури, періодичних видань;
- в) підготовка до практичних занять;
- г) написання і захист реферату;
- д) робота в INTERNET;
- е) підготовка до контрольних робіт;
- ж) підготовка до іспиту.

Систематичне опрацювання лекційного матеріалу має важливе значення для його засвоєння. Рекомендується студенту продивитися свій запис в той день, коли читалася лекція. При цьому слід перевірити повноту і правильність запису, доповнити пропущене, дописати незакінчені фрази тощо. На даному етапі варто розібратися в сутності кожного поняття, визначення і положення, домогтися розуміння логічного змісту формулювань. Після такої проробки слід зіставити

матеріал лекції з програмою дисципліни і з допомогою рекомендованої літератури доповнити конспект матеріалом, що не розглядався на лекції. На заключному етапі рекомендується сформулювати та записати резюме (висновок) до матеріалу лекції. При незрозумінні окремих питань студенту належить звернутися за консультацією до викладача.

Звичайно, що матеріал попередньої лекції до наступної може стати забутим. Тому студенту напередодні лекції слід переглянути конспект попередньої лекції. Інакше студент ризикує не зрозуміти лектора та загубити зв'язок між викладеним раніше матеріалом і новим.

Таким чином, робота студента над конспектом лекцій повинна проводитись в напрямку вдосконалення самого конспекту, в напрямку засвоєння матеріалу; в напрямку подальшого розширення та поглиблення питань, що викладанні на лекції.

При підготовці до практичних занять студенту необхідно напередодні ознайомитися з планом відповідного заняття та теоретичними положеннями по рекомендованій літературі і конспекту лекцій.

Крім рекомендованої літератури необхідно використовувати статистичні дані, довідкові матеріали про фінансову діяльність підприємств в країні, а також державно-урядові джерела інформації, що характеризують особливості розвитку фінансової системи України. Всі запропоновані питання виносяться на обговорення.

Підготовка до іспиту здійснюється протягом усього семестру шляхом проробки програмного матеріалу, виконання практичних завдань на заняттях, написання реферату. При підготовці до іспиту слід використовувати питання для самоконтролю, наведені в попередньому розділі.

5. ІНДИВІДУАЛЬНІ ЗАВДАННЯ

До індивідуальних занять з самостійної роботи студентів відноситься написання рефератів на задані теми:

Тематика рефератів

- 1 Сутність, принципи обов'язкового та добровільного страхування
- 2 Галузі страхування: особисте, майнове, страхування відповідальності
- 3 Становлення та розвиток страхового ринку України
- 4 Ресурси страхових компаній їх формування та використання
- 5 Державне регулювання страхової діяльності
- 6 Напрямки вдосконалення державної політики в галузі страхування
- 7 Роль страхування в період переходу до ринкової економіки
- 8 Страхування відповідальності на транспорті
- 9 Економічний зміст страхування кредитних ризиків
- 10 Страхування майна сільськогосподарських підприємств
- 11 Страхування майна юридичних осіб

- 12 Медичне страхування та його форми
- 13 Страхування від нещасних випадків, його основні види та форми здійснення
- 14 Страхування життя та його основні види
- 15 Роль реклами в реалізації страхових послуг
- 16 Необхідність і значення страхового захисту життя та пенсій громадян
- 17 Особливості страхування, розвиток і сучасний стан страхування
- 18 Роль страхування у забезпеченні потреб підприємця у страховому захисті
- 19 Необхідність і значення страхування у фінансово-кредитній сфері
- 20 Сучасний стан автотранспортного страхування
- 21 Перспективи розвитку морського страхування в Україні
- 22 Розвиток і сучасний стан страхування особистої власності громадян
- 23 Роль реклами в реалізації страхових послуг
- 24 Страхування технічних ризиків
- 25 Міжнародна система «Зелена картка», її розвиток
- 26 Страхування життя та пенсій
- 27 Контроль з боку страхових компаній та держави за реалізацією страхових послуг
- 28 Страхування відповідальності власників повітряних суден
- 29 Сучасний стан автотранспортного страхування
- 30 Матеріальна або юридична форма забезпечення кредитів

Написання реферату виконується з метою закріплення, поглиблення і узагальнення знань, одержаних студентом за час навчання, а також передбачає оволодіння методикою і технікою самостійного виконання дослідної роботи. Кожний реферат незалежно від обраної теми повинен мати у зазначеній послідовності таке: титульний аркуш, зміст, вступ, основну частину, висновки та рекомендації, перелік посилань, додатки. Загальний обсяг реферату має складати до 15-20 сторінок формату А4 машинного тексту.

Виконання цієї роботи допоможе студентам опанувати навичками добору і самостійної роботи з літературними, статистичними і картографічними джерелами, а також на основі вивчення, узагальнення, систематизації й аналізу матеріалів роботи відповідні висновки.

6. МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ ДО ВИКОНАННЯ КОНТРОЛЬНИХ РОБІТ

Виконання контрольної роботи складається з таких етапів:

- ознайомлення з теоретичними і практичними проблемами складання плану;
- накопичення фактичного матеріалу, літературних джерел;
- консультацій у наукового керівника;
- написання і оформлення роботи;

Варіанти контрольних робіт студенти вибирають відповідно до першої букви прізвища студента (таблиця 1).

Таблиця 1

Запропоновані варіанти контрольних робіт

Перша літера	Номер завдання	Перша літера	Номер завдання
А, Б	1, 12	П, Р	7, 18
В, Г	2, 13, 23	С, Т	8, 19
Д, Е, Ж	3, 14, 24	Ч, У, Ф	9, 20, 28
З, І, К	4, 15, 25	Х, Ц, Ш	10, 21, 29
Л, М	5, 16, 26	Щ, Ю, Я	11, 22, 30
Н, О	6, 17, 27		

Обсяг роботи – до 15 аркушів формату А4. Роботу дозволяється оформляти в учнівському зошиті.

Наприкінці роботи слід навести перелік посилань, поставити підпис виконавця роботи, дату виконання роботи і залишити сторінку.

При виконанні контрольної роботи необхідно використовувати не тільки рекомендовану літературу, а також нові законодавчі та нормативні акти, що регулюють фінансову діяльність суб'єктів господарювання.

7. ВАРІАНТИ КОНТРОЛЬНИХ РОБІТ

КОНТРОЛЬНЕ ЗАВДАННЯ №1

1. Сутність страхування.
2. Сутність страхових посередників на страховому ринку.
3. Задача.

Балансова вартість промислової споруди з урахуванням зносу — 53500 тис. грн. У результаті пожежі споруда частково була зруйнована та протягом 2 місяців виконувалися відновлювальні роботи. Визначить суму прямого, непрямого та загального збитків, якщо втрати прибутку за один місяць простою складають 60 млн. грн., затрати на відновлення цехів — 35млн.грн., на розчищення території — 1млн.грн. У промисловій споруді на момент пожежі знаходилася продукція на суму 16 млн. грн., а сума від здачі металобрухту 2 млн. грн.

КОНТРОЛЬНЕ ЗАВДАННЯ №2

1. Принципи страхування.
2. Фінансові чинники розвитку страхового ринку в Україні.
3. Задача.

Страхова вартість майна — 5 млн. грн., страхова сума — 4 млн. грн., збиток, нанесений майну в результаті страхового випадку — 3 млн. грн. Визначити розмір страхового відшкодування за системою пропорційної відповідальності.

КОНТРОЛЬНЕ ЗАВДАННЯ №3

1. Функції страхування.
2. Основні елементи інфраструктури страхового ринку.
3. Задача.

Вартість застрахованого майна вказана в сумі 4 млн. грн., дійсна вартість — 6 млн. грн. У результаті страхового випадку збиток склав 5 млн. грн. Визначити розмір страхового відшкодування.

КОНТРОЛЬНЕ ЗАВДАННЯ №4

1. Етапи розвитку страхування.
2. Поняття страхового ринку.
3. Задача.

Середня врожайність пшениці за п'ять попередніх років — 25ц з 1га. У результаті страхового випадку фактичний врожай пшениці становить 21ц з 1га. Площа посіву пшениці — 150 га, а ринкова ціна культури, яка прийнята для визначення страхової суми — 325 грн. Визначити розмір страхового відшкодування, якщо відповідальність страховика складає 65% від суми збитку.

КОНТРОЛЬНЕ ЗАВДАННЯ №5

1. Страхування як економічна категорія.
2. Суб'єкти страхового ринку.
3. Задача.

Майно підприємства вартістю 20 млн. грн. було застраховане від пожежі на один рік у двох страховиків: у страховика «А» — на страхову суму 17 млн. грн., у страховика «Б» — на 8 млн. грн. У результаті страхового випадку майно було знищене. Визначити, в якому розмірі кожний страховик здійснить виплату страхового відшкодування страхувальнику.

КОНТРОЛЬНЕ ЗАВДАННЯ №6

1. Основні підходи до класифікації страхування.
2. Страховий ринок та його структура.
3. Задача.

Мотоцикл вартістю 30000 грн. застрахований у двох страхових компаніях: у першій — на суму 25000 грн. (встановлена безумовна франшиза в розмірі 8%), у другій — на 30000 грн. (встановлена умовна франшиза в розмірі 10%) .

Визначити суму страхового відшкодування, якщо в результаті страхового випадку мотоцикл повністю знищений.

КОНТРОЛЬНЕ ЗАВДАННЯ №7

1. Сутність страхування, співстрахування, перестрахування.
2. Об'єкти страхового ринку.
3. Задача.

Страховий тариф 0,5 грн. зі 100 грн. страхової суми, страхова сума — 1 млн.грн. За дотримання правил пожежної безпеки страховик надає страхувальнику знижку 5%. Визначити загальну суму страхового внеску.

КОНТРОЛЬНЕ ЗАВДАННЯ №8

1. Класифікація страхування за об'єктами.
2. Поняття страхових брокерів.
3. Задача.

За дійсною вартістю 54 тис. грн. житловий будинок застрахований на суму 32 тис. грн. Вартість відновлювальних робіт з урахуванням зносу при настанні страхового випадку досягала 11 тис. грн. Визначити розмір страхового відшкодування, що повинен отримати страхувальник.

КОНТРОЛЬНЕ ЗАВДАННЯ №9

1. Сутність та структура майнового страхування.
2. Поняття перестрахових брокерів.
3. Задача.

За оціненою нормою типової будівлі 6 тис. грн. за 1 м³ визначена вартість рубленого будинку площею 100 м³. У будинку порівняно із типовою будівлею є такі відхилення: рублені стіни обшиті дошками (надбавка 2%), замість стрічкового фундаменту встановлені бутові стовпи (знижка 20%), замість шиферної покрівлі зроблена м'яка покрівля (знижка 5%). Знос будинку складає 20%. Визначить:

1. величину страхового внеску, якщо тарифна ставка складає 3%;
2. розмір страхового відшкодування у випадку повного знищення будівлі (за умови повного страхування будівлі).

КОНТРОЛЬНЕ ЗАВДАННЯ №10

1. Сутність та структура особистого страхування.
2. Поняття страхових агентів.
3. Задача.

На торговому підприємстві споживчої кооперації 20 червня сталася пожежа, в результаті якої було врятовано товарів на суму 5100 тис. грн. При цьому на 1 червня на підприємстві знаходилося товарів на суму 89540 тис. грн., а протягом 1 — 20 червня надійшли ще товари на суму 7490 тис. грн. Сума зданої та незданої виручки в банк складає відповідно 5020 тис. грн. та 4 тис. грн. Визначить суму страхового відшкодування, якщо природній збиток 4,5 тис. грн., витрати обігу — 8%, торгова надбавка — 25%, витрати на рятування та приведення майна в належний стан — 6 тис. грн., страхова сума складає 70% від

фактичної вартості товарів на момент укладання договору страхування.

КОНТРОЛЬНЕ ЗАВДАННЯ №11

1. Сутність та структура страхування відповідальності.
2. Функція страхового агента.
3. Задача.

Сільськогосподарське підприємство «Барвінок» застрахувало врожаю пшениці. У поточному році підприємство недоотримало врожай і страхова компанія зобов'язана відшкодувати 80% збитків. Середня врожайність за п'ять попередніх років — 30ц з 1га, площа посіву — 370га, а фактична врожайність пшениці — 20ц/га. Закупівельна ціна пшениці за 1ц становить 60 грн. Визначить розмір страхового відшкодування, яке повинно отримати сільськогосподарське підприємство.

КОНТРОЛЬНЕ ЗАВДАННЯ №12

1. Сутність та структура страхування підприємницьких ризиків.
2. Функції страхового брокера.
3. Задача.

Громадянин уклав договір на страхування 6 нутрій на загальну страхову суму 180 грн., вартість однієї нутрії становила 30 грн. Після вступу договору в законну силу громадянин закупив ще 2 нутрії. У результаті настання страхового випадку 3 нутрії загинуло. Визначить розмір страхового відшкодування, яке має бути виплачене страховальнику.

КОНТРОЛЬНЕ ЗАВДАННЯ №13

1. Сутність та принципи обов'язкового страхування.
2. Сутність розвитку страхування в Україні.
3. Задача.

Автомобіль застрахований на суму 16 тис. грн., фактична вартість його становить 24 тис.грн. Ставка страхового тарифу — 3,1%, безумовна франшиза — 5 %. Визначить суму страхового відшкодування за системою пропорційної відповідальності та першого ризику, якщо фактичний збиток з настанням страхового випадку склав 7400 грн.

КОНТРОЛЬНЕ ЗАВДАННЯ №14

1. Сутність та принципи добровільного страхування.
2. Сутність другого етапу розвитку страхування в Україні.
3. Задача.

Громадянин уклав договір охорони квартири за допомогою засобів сигналізації на суму 10 тис. грн. та договір страхування домашнього майна на суму 100тис.грн. В період дії обох договорів відбулася крадіжка, з квартири було викрадено майна на загальну суму 105 тис. грн., разом із ювелірними виробами вартістю 5 тис. грн. На основі переліку викраденого майна, складеного

страхувальником та підтвердженого органами міліції, страхова компанія обчислила збиток у розмірі 90 тис. грн. Визначить розмір страхового відшкодування, який отримає громадянин.

КОНТРОЛЬНЕ ЗАВДАННЯ №15

1. Система страхування.
2. Сутність третього етапу.
3. Задача.

Громадянин уклав договір страхування холодильника. У результаті вибуху його було знищено. Вартість нового холодильника — 7500 грн. Знос на день страхового випадку становив 10%. Визначить суму страхового відшкодування, яку отримає страхувальник.

КОНТРОЛЬНЕ ЗАВДАННЯ №16

1. Сутність страхування.
2. Сутність страхових посередників на страховому ринку.
3. Задача.

Громадянин уклав із страховою компанією договір страхування килимового покриття вартістю 3500 грн. У результаті страхового випадку його було пошкоджене. Знос покриття на день пошкодження — 5%, а його знецінення внаслідок страхового випадку — 30% його дійсної вартості. Визначить суму страхового відшкодування, яку отримає страхувальник.

КОНТРОЛЬНЕ ЗАВДАННЯ №17

1. Принципи страхування.
2. Фінансові чинники розвитку страхового ринку в Україні.
3. Задача.

Громадянин уклав із страховою компанією договір страхування телевізора вартість якого в новому стані 1000 грн. Знос на день страхового випадку 15%. Вартість ремонту телевізора — 260 грн. Визначить суму страхового відшкодування, яку отримає страхувальник.

КОНТРОЛЬНЕ ЗАВДАННЯ №18

1. Функції страхування.
2. Основні елементи інфраструктури страхового ринку.
3. Задача.

Страховик уклав із банком договір добровільного страхування ризику непогашення кредиту. Позичальник вчасно не погасив заборгованість за кредитом. Визначить суму страхових платежів і розмір страхового відшкодування, якщо відомі такі дані: сума кредиту - 300 тис. грн., строк користування - 8 місяців, відсотки за кредит—20% річних, встановлена тарифна ставка - 3%. Враховуючи стійкий фінансовий стан позичальника, було прийнято

рішення страховиком про застосування понижуючого коефіцієнту 0,7. Межа відповідальності страховика становить 67%.

КОНТРОЛЬНЕ ЗАВДАННЯ №19

1. Етапи розвитку страхування.
2. Поняття страхового ринку.
3. Задача.

Тарифні ставки залежно від стажу водія такі: до 1 року — 6,1%, від 1 до 5 років — 4,6%, від 5 до 10 років — 2,1%. Страхова сума на кожного водія складає 10 тис. грн. Визначить страховий внесок на рік за умов добровільного страхування цивільної відповідальності водіїв транспортних засобів, якщо в організації працюють зі стажем роботи до 1 року — 5 осіб, від 1 до 5 років — 4 особи, від 5 до 10 років — 3 особи.

КОНТРОЛЬНЕ ЗАВДАННЯ №20

1. Страхування як економічна категорія.
2. Суб'єкти страхового ринку.
3. Задача.

У договорі страхування професійної відповідальності лікаря передбачена страхова сума 10 тис. грн., умовна франшиза — 1,5 тис. грн. У результаті помилки, здійсненої при виконанні службових обов'язків, завдано шкоди клієнту розміром 5 тис. грн. Крім того, витрати постраждалої особи склали 1,5 тис. грн., а витрати, здійснені лікарем без згоди страховика — 0,8 тис. грн. Визначить розмір страхового відшкодування.

КОНТРОЛЬНЕ ЗАВДАННЯ №21

1. Основні підходи до класифікації страхування.
2. Страховий ринок та його структура.
3. Задача.

За договором квотного перестрахування перестраховик приймає на свою відповідальність 40% страхової суми за кожним договором страхування майна підприємств, але не більш 2,1 тис. грн. Цедент уклав договори страхування майна на 4,0,5,0 та 6,0 тис. грн. Визначить власну участь цедента та перестраховика у покритті ризиків.

КОНТРОЛЬНЕ ЗАВДАННЯ №22

1. Сутність страхування, співстрахування, перестрахування.
2. Об'єкти страхового ринку.
3. Задача.

Розмір власного утримання страхової компанії дорівнює 15 тис. ум. од. (1 лінія), покриття перестраховика — 5 ліній. Визначить місткість ексцедентного договору.

КОНТРОЛЬНЕ ЗАВДАННЯ №23

1. Класифікація страхування за об'єктами.
2. Поняття страхових брокерів.
3. Задача.

За договором ексцеденту збитку пріоритет цедента передбачений в сумі 1млн. 200 тис. грн., ліміт перестраховального покриття в розмірі 900 тис. грн. Цедент виплатив страхувальнику страхове відшкодування в сумі 1900 тис. грн. при настанні страхового випадку.

Визначить суму відшкодування збитків перестраховиком цеденту.

КОНТРОЛЬНЕ ЗАВДАННЯ №24

1. Сутність та структура майнового страхування.
2. Поняття пере страхових брокерів.
3. Задача.

Сума заявлених у зв'язку зі страховими випадками претензій за звітний період — 530 тис. грн. Величина страхових виплат — 610 тис. грн. Неврегульовані претензії за перед звітній період, — 170 тис. грн., сума страхових премій, які належать поверненню страхувальникам у зв'язку з достроковим припиненням договорів, — 54 тис. грн. Визначить резерв заявлених, але не врегульованих збитків.

КОНТРОЛЬНЕ ЗАВДАННЯ №25

1. Сутність та структура особистого страхування.
2. Поняття страхових агентів.
3. Задача.

Валюта балансу становить 1,1млн.грн, нематеріальні активи — 80 тис. грн., технічні резерви — 600 тис. грн. Визначить фактичний запас платоспроможності.

КОНТРОЛЬНЕ ЗАВДАННЯ №26

1. Сутність та структура страхування відповідальності.
2. Функція страхового агента.
3. Задача.

Надходження страхових премій дорівнюють 1,5 млн. грн., перестраховикам сплачено 150 тис. грн. Страхові виплати —1000 тис. грн., в тому числі компенсовано перестраховиками — 90 тис. грн. Визначить нормативний показник платоспроможності.

КОНТРОЛЬНЕ ЗАВДАННЯ №27

1. Сутність та структура страхування підприємницьких ризиків.
2. Функції страхового брокера.
3. Задача.

Довгострокові резерви становлять 1,25 тис. грн., надходження страхових премій — 780 тис.грн, сума страхових виплат — 578 тис. грн. Визначить нормативний показник платоспроможності.

КОНТРОЛЬНЕ ЗАВДАННЯ №28

1. Сутність та принципи обов'язкового страхування.
2. Сутність розвитку страхування в Україні.
3. Задача.

Статутний фонд страхової компанії складає 7200000 грн., резервний фонд — 1,8 млн. грн., технічні резерви — 8,3505 млн. грн., кредиторська заборгованість —104 тис. грн., дебіторська заборгованість — 1,112 млн. грн., короткострокові інвестиції — 2,450 млн. грн., грошові кошти в касі — 10 тис. грн., на поточному рахунку — 1,2 млн. грн. Визначити коефіцієнт загальної ліквідності.

КОНТРОЛЬНЕ ЗАВДАННЯ №29

1. Сутність та принципи добровільного страхування.
2. Сутність другого етапу розвитку страхування в Україні.
3. Задача.

Визначить коефіцієнт поточної ліквідності страхової компанії у звітному році, якщо грошові кошти на поточному рахунку склали 530 тис. грн., дебіторська заборгованість — 280 тис. грн., страхові резерви — 730 тис. грн., короткострокові кредити — 220 тис. грн.

КОНТРОЛЬНЕ ЗАВДАННЯ №30

1. Система страхування.
2. Сутність третього етапу.
3. Задача.

Визначить коефіцієнт абсолютної ліквідності страхової компанії у звітному році, виходячи з таких умов: грошові кошти на поточному рахунку — 335 тис. грн., короткострокові інвестиції — 765,25тис.грн, дебіторська заборгованість — 12 і ,755тис.грн, страхові резерви — 2,0507 млн. грн.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА:

- 1 Безугла В.О. Страхування: навч. посібник рекомендовано МОН України / В.О. Безугла. – К.: ЦУЛ, 2013. – 584 с.
- 2 Вовчак О.Д. Страхування: навч. посібник / О.Д. Вовчак. – Львів: «Новий світ – 2000», 2014. – 343 с.
- 3 Гаманкова О.О. Фінанси страхових організацій: навч. пос. / О.О. Гаманкова. – КНЕУ, 2012. – 503 с.
- 4 Говорушко Т.А. Страхові послуги: навчальний посібник / Т.А. Говорушко. – К.: ЦУЛ, 2013. – 252 с.
- 5 Горбач Л. М. Страхова справа: навч. посібник / Л. М. Горбач. – К.: Кондор, 2013. – 258 с.
- 6 Григора Г.В. Системи соціального страхування зарубіжних країн.: навч. посібник рекомендовано МОН України. – К.: ЦУЛ, 2013. – 545 с.
- 7 Дьякова Ю.М. Страхування: навч. посібник рекомендовано МОН України / Ю.М. Дьякова. – К.: ЦУЛ, 2013. – 240 с.
- 8 Закон України “Про страхування” // Бугалтерія. - 2001. - 19 листопада.
- 9 Залетов А.Н. Страхование в Украине / А.Н. Залетов; под ред. д.е.н. Слюсаренко О.О. – К.: «VeeZone» - 2012. – 412 с.
- 10 Кузнецова А.Я. Теорія фінансів: навч. посібник / А.Я. Кузнецова. – Львів: ЛБІ НБУ, 2013. – 343 с.
- 11 Основы страховой деятельности: Учебник / Отв. ред. проф. Т.А. Федорова. – М.: Издательство БЕК, 2012. – 460 с.
- 12 Плиса В.Й. Страхування: навч. посібник / В.Й. Плиса. – К.: Каравела, 2013. – 321 с.
- 13 Ротова Т.А. Страхування: навч. посібник / Т.А. Ротова, Л.С. Руденко. – К:КДТЕУ, 2012. – 451 с.
- 14 Страхування: Підручник / Керівник авт. колективу і наук. ред. С.С. Осадець – К.: КНЕУ, 2014. – 258 с.
- 15 Шумелда Я.П. Страхування: навч. посіб. / Я.П. Шумелда. - К.: Бізон, 2012. – 354 с.

Інформаційні ресурси

Періодичні видання України з проблем бізнесу та реінжинірингу бізнес-процесів:

1. www.business.ua – журнал «Бизнес»
2. www.expert.ua – журнал «Експерт–Украина»
3. www.kommersant.ua – газета «Коммерсант–Украина»
4. www.companion.ua – журнал "Компаньон"
5. www.investgazeta.net – «Украинская инвестиционная газета»
6. www.korrespondent.net – Українська мережа новин "Korrespondent.net"

Офіційні сайти державних органів влади:

<http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=1023-12> – Офіційний сайт Верховної Ради України

<http://www.stat.gov.ua> – Офіційний сайт Державного статистичного управління

України <http://www.min.gov.ua> – Офіційний сайт Кабінету міністрів України

